



ΜΕΛΕΤΗ ΔΕΟΥΣΑΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ
ΦΩΚΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΕΡΣΑΙΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ ΤΗΣ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ
ΘΑΛΑΣΣΙΝΩΝ ΣΠΗΛΙΩΝ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000

ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΒΙΟΛΟΓΟΣ PhD

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2018

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η μεσογειακή φώκια *Monachus monachus* είναι το μοναδικό είδος πτερυγιόποδου που ζει στη Μεσόγειο θάλασσα. Σήμερα θεωρείται το πιο απειλούμενο είδος φώκιας στη Γη, καθώς ο συνολικός πληθυσμός του δεν ξεπερνά τα 700 άτομα, ενώ η γεωγραφική κατανομή του έχει συρρικνωθεί δραματικά, σε σχέση με το παρελθόν και έχει περιοριστεί σε τρεις γεωγραφικά απομονωμένους υποπληθυσμούς, στη δυτική Σαχάρα, στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Μαδέρα και στην ανατολική Μεσόγειο που φαίνεται να επιβιώνει και ο σημαντικότερος σε μέγεθος πληθυσμός.

Μια από τις ιδιαιτερότητες του είδους είναι ότι χρησιμοποιεί θαλασσινές σπηλιές για ξεκούραση αλλά κυρίως για αναπαραγωγή. Οι θαλασσινές αυτές σπηλιές έχουν συγκεκριμένα, κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία περιλαμβάνουν μία ή πολλαπλές εισόδους πάνω ή κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας και διαδρόμους που οδηγούν σε έναν εσωτερικό θαλασσινό χώρο και σε ένα ή περισσότερα στεγνά, χερσαία τμήματα, όπου οι φώκιες έχουν τη δυνατότητα να βγουν στη στεριά για να γεννήσουν και γαλουχήσουν τα μικρά τους. Η αποτελεσματική προστασία των θαλασσινών σπηλιών που χρησιμοποιεί το είδος για αναπαραγωγή, σε όλο το εύρος εξάπλωσής του, θεωρείται εξαιρετικά σημαντική για την διατήρηση του είδους.

Η μεσογειακή φώκια φαίνεται ότι πάντα αποτελούσε στοιχείο της βιοποικιλότητας της Κύπρου. Η πρώτη καταγεγραμμένη αναφορά για την παρουσία του είδους στην Κύπρο γίνεται το 1959, όταν ο D.F. Davidson ανέφερε την παρουσία του είδους σε τουλάχιστον 7 διαφορετικές τοποθεσίες του νησιού. Η πρώτη συστηματική προσπάθεια καταγραφής και αξιολόγησης των θαλάσσιων σπηλαίων που είναι κατάλληλα για ξεκούραση και κυρίως αναπαραγωγή του είδους στην Κύπρο έγινε τον Μάιο του 1997 από το Τμήμα Αλιείας της Κύπρου σε συνεργασία με την κυπριακή περιβαλλοντική οργάνωση Cyprus Wildlife Society και την εξειδικευμένη στο συγκεκριμένο είδος ελληνική περιβαλλοντική οργάνωση ΜΟm. Εντοπίστηκαν και χαρτογραφήθηκαν 18 κατάλληλα σπήλαια 8 από τα οποία στην περιοχή της παρούσας μελέτης (περιοχή Θαλασσινές Σπηλιές, βόρεια της Πάφου).

Από τα διαθέσιμα δεδομένα γίνεται φανερό ότι από τη δεκαετία του 1970 και μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 2010 οι εμφανίσεις ατόμων του είδους ήταν σποραδικές και σπάνιες ενώ δεν υπήρχε καμία ένδειξη για αναπαραγωγική δραστηριότητα. Πρόσφατα και συγκεκριμένα από το 2011 και μετά φαίνεται ότι το είδος επανακάμπτει και όχι μόνον «επιστρέφει» στην περιοχή αλλά έχει πλέον δημιουργήσει έναν τοπικό, μικρό μεν, αλλά αναπαραγόμενο πληθυσμό. Από την άλλη μεριά η επανάκαμψη αυτή συμβαίνει σε μια περίοδο κατά την οποία έχει ήδη ξεκινήσει και βρίσκεται σε εξέλιξη μια μεγάλη οικιστική και τουριστική ανάπτυξη κατά μήκος των ακτών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η νέα αυτή κατάσταση απαιτεί τη λήψη διαχειριστικών μέτρων προστασίας στην περιοχή με γνώμονα την όσο το δυνατό αρμονικότερη συμβίωση φύκιας και ανθρώπου. Τον Μάρτιο του 2018 σε κοινή σύσκεψη των Υπουργών Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος και Εσωτερικών αποφασίστηκε δέσμη σχετικών μέτρων με στόχο την αποτελεσματική προστασία του είδους στην περιοχή των Θαλασσινών Σπηλιών της Πέγειας. Τα μέτρα κινούνται αναμφίβολα προς τη σωστή κατεύθυνση, παρόλα αυτά θεωρήθηκε απαραίτητη η αξιολόγηση και εξειδίκευσή τους, μέσω της παρούσας μελέτης έτσι ώστε να αξιοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό η υπάρχουσα επιστημονική γνώση και εμπειρία για το συγκεκριμένο είδος.

Η εξειδίκευση των μέτρων συνοπτικά περιλαμβάνει:

- A) Τη δημιουργία μιας ζώνης Απόλυτης Προστασίας των αναπαραγωγικών σπηλαίων στην ξηρά και στη θάλασσα.
- B) Τη δημιουργία μιας Ζώνης ελεγχόμενης θαλάσσιας κυκλοφορίας (Buffer Zone)
- Γ) Την αποτελεσματική ρύθμιση της κίνησης των ανθρώπων κοντά στα αναπαραγωγικά καταφύγια του είδους, μέσω της κατασκευής κατάλληλης περίφραξης και της ολοκλήρωσης της κατασκευής του πεζοδρόμου.
- Δ) Την αποτελεσματική διαχείριση των μη κτισμένων οικοπέδων που βρίσκονται πάνω από τις σπηλιές αναπαραγωγής.
- Ε) Την «εκτόνωση» της ανθρώπινης πίεσης μέσω του πεζοδρόμου και της αξιοποίησης της παραλίας Καφίζη.

ΣΤ) Την αποφυγή οπτικής όχλησης (έντονος φωτισμός προς τη θάλασσα) κατά μήκος της περιοχής απόλυτης προστασίας.

Ζ) Την πραγματοποίηση δράσεων ενημέρωσης του κοινού και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην περιοχή.

Η) Την εφαρμογή οργανωμένου συστήματος επιστημονικής παρακολούθησης του είδους στην περιοχή.